

חינוך החודש!

משולחן החוג לחינוך

בס"ד, ר"ח כסלו, תש"ף

ד"ר אביחי קלרמן - ראש החוג לחינוך

חנוכה - חג הבית והחינוך

ימי החנוכה שאותם אנחנו מציינים החודש מתייחדים במצוות הדלקת הנרות, ובניסוחם של חז"ל: **"ת"ר מצות חנוכה, נר איש וביתו, והמהדרין - נר לכל אחד ואחד"** [שבת, כא:]. את הניגוד לעם ישראל מייצגת תפיסת יוון, המנוסחת בתפילת 'על הניסים' כך: **"בְּיָמֵי מַתְתִּיָּהוּ בֶן יוֹחָנָן כִּהֵן גְּדוֹל חֲשָׁמוֹנָי וּבְנָיו כִּשְׁעָמָדָה מְלָכוֹת יוֹן הָרְשָׁעָה עַל עַמָּךְ יִשְׂרָאֵל לְהַשְׁכִּיחַם תּוֹרְתְךָ וּלְהַעֲבִירָם מִחֻקֵּי רְצוֹנְךָ..."**. חז"ל לא ויתרו על הדלקת הנר אף בשעת הסכנה באמרם: **"ת"ר נר חנוכה... ובשעת הסכנה מניחה על שלחנו ודיו [שבת, שם].** ידוע הוא שבסימבוליקה של המשכן מייצגת המנורה על שבעת נרותיה את החכמה ועל כן **"אמר רבי יצחק הרוצה שיחכים יורים... וסימנך... ומנורה בדרום"**. (ב"ב כ"ה).

יחס היהדות ללימוד ולחינוך הקדים את כל העולם בדרישה לחינוך לכל ממוסד, כפי שמספרת הגמרא: **"דאמר רב יהודה אמר רב: ברם זכור אותו האיש לטוב ויהושע בן גמלא שמו, שאלמלא הוא נשתכח תורה מישראל...עד שבא יהושע בן גמלא ותיקן, שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר, ומכניסין אותן כבן שש כבן שבע"**. (ב"ב כא).

לעומת זאת, ביוון העתיקה מתאר אפלטון בספרו 'פוליטיאה' את השונות בין האנשים, שבגינה לא כל אחד זכאי לחינוך ובוודאי אין שווין לחינוך לכל. **"הרי אנשים אחים אתם, כל יושבי המדינה"**, כך נדבר אליהם שעה שנספר את סיפור המעשה, **"אך כשיצר אתכם האלוה, הוסיף תערובת זהב בכל אלה מכם הראויים להיות מושלים, ועל כן יקרי-ערך הם ביותר; וכל שהם 'אנשי מגן', בהם עירבב כסף; וברזל ונחושת - באיכרים ושאר האומנים. ועל פי הרוב תולידו צאצאים שיהיו כמותכם...קודם-כל ובחומרה יתירה מצווה, אפוא, האלוה את המושלים, שישמרו מכל משמר על צאצאיהם, וישגיחו עליהם ביותר,**

לראות איזו מאותן המתכות נתערבבה בנשמתם, ואם אחד מצאצאיהם יהא בו מן הנחושת או הברזל, אל ירחמו עליו בשום פנים ואופן, **אלא יעריכוהו כראוי לטבעו וידחווהו אל מעמד האומנים או האיכרים;** ושוב, כשיוולד מהללו אחד שיש בו מן הזהב או הכסף, יעריכוהו כערכו וירוממוהו אל השמירה או ה'הגנה'; שדבר-נבואה הוא, כי המדינה עתידה להיחרב, שעה שישמור עליה שומר עשוי ברזל או נחושת". (פוליטיאה ג 415-א, ליבס ב 283-284).

תמצית הדברים היא כך: **"השומרים ממונים על סדרי החברה ועל הגנתה. הם העילית מטבע; מקרבם יעלו המושלים הפילוסופים, אותם יחידי סגולה שיעמדו בכל הנסינות ושלמשמעתם יסורו הכול. השומרים יזכו לחינוך על כל גווניו ושלביו; חינוכם הוא מעיקרו הכשרה לשירות למען הכלל"**. [סימון, א' (1985)]. אפלטון והחינוך בימינו].

ביוון העתיקה החינוך היה מעמדי וזכו בו בני המעמדות העליונים של השליטים והשומרים, לעומת זאת **ביהדות החינוך הוא מבית והחובה היא של האב, על ההורים ללמד ולחנך את ילדיהם: "ושנתם לבניך"**. חג החנוכה המאחד את הבית סביב סמל החכמה אינו מבחין אף בשוני המגדרי כמאמרם: **"נשים חייבות בנר חנוכה שאף הן היו באותו הנס"** (שבת, כ"ג). **החתירה לידע וחכמה מהבית, עם שווין הזדמנויות מלא ללמידה וחינוך, היא שמצמיחה את ההון האמיתי ההון האנושי.** זה המשאב המרכזי שבזכותו שרד עם ישראל עד היום, ושומה עלינו להמשיך את השליחות ולהאיר הלאה את אור החינוך והחכמה.

המלצה על ספר

בשנים האחרונות, עם התגברות השפעת הטכנולוגיה, הרשתות החברתיות והחשיפה למסכים על ילדינו, אנו מוצאים עצמנו מתמודדים בדאגה עם השאלה כיצד לגדל ולחנך את הילדים לחיים משמעותיים ומלאי הצלחות. בספר זה מספק לנו ג'ורדן שפירו תשובה מעמיקה ומנומקת לשאלה הזאת. הוא מסתמך על מחקר פורץ דרך בכלכלה, בפסיכולוגיה, בפילוסופיה ובחינוך, ומראה לנו כיצד הטכנולוגיה מתווה את דרכה של האנושות לעבר עתיד בהיר שבו יוכלו ילדינו ליצור מודלים חדשים וטובים יותר של אזרחות גלובלית, קשרים בין אישיים וחיי קהילה. שפירו מציע מודל פרקטי ובר השגה לחינוך ילדינו בעולם דיגיטלי מתחדש, ומספק כלים וטכניקות שיעזרו לנו לרתום את הטכנולוגיה לטובת גדול הילדים והתפתחותם. הוא משווה את הרגע הזה בזמן למהפכות טכנולוגיות אחרות בהיסטוריה האנושית ומעל הכול, מציג גישה חיובית ומעוררת השראה לתפיסת הילדות של ימינו, שהיא יצירתית, מגוונת ומשמעותית יותר מכל מה שאנו, המבוגרים, מסוגלים לדמיין. במכללה האקדמית גורדון. הספר מרכז מחקרים שביצעו מספר מרצים במהלך הוראתם בשיטה זו ומצביע על תובנות והשתמעויות לכינונה של תשתית ללמידה עצמית משתפת באקדמיה, בהכשרת מורים ובבתי הספר.

